

Australien sommaren 1974 av Thomas Madsen (MTF).

Den 15:e juni 1974 satte jag mig i SAS planet som skulle föra mig till detta herpetologiska paradiset. Resrutten gick från Köpenhamn via Bangkok och Singapore och slutligen först 26 tröttsamma timmar senare landade planet i Sydney.

Australien ligger på det södra halvklotet, mellan ca 10-40° sydlig bredd. De södra, samt de mellersta delarna av kontinenten har subtropiskt klimat med varm sommar och rel. sval vinter, medan de nordligaste områdena har tropiskt klimat med väl uppdelad regn resp. torrtid.

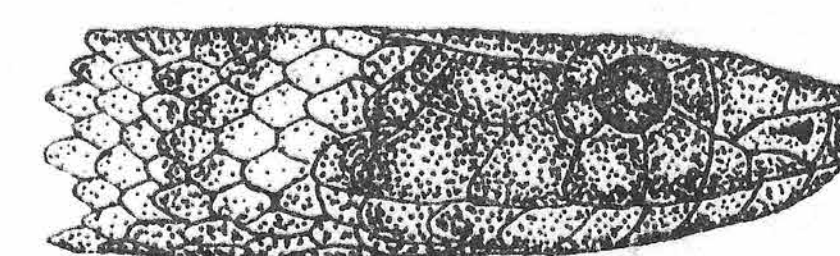
Under vår sommar är det följaktligen vinter i Australien. Temperaturen i Sydney under juni, juli och augusti ligger något under vår svenska sommartemp. Max. temp. på dagen är ca 18°C, medan kvicksilvret kan sjunka till 5-6°C under natten. Under dessa månader ligger de flesta reptilarter i dessa områden i dvala. En del enstaka ödlor kan dock visa sig under de varmaste middagstimmarna.

Mitt slutgiltiga resmål var staden Cairns i nordöstra Queensland. Cairns ligger ca 2300 km norr om Sydney i den tropiska zonen av kontinenten. Resan norrut företogs med tåg. Denna lilla tripp varade i tre dygn, avstånden är ofantliga. Väl i Cairns måste en mängd praktiskt ordnas inköp av proviant, hyrning av bil (en sk mini moke) mm. Staden Cairns ligger vid kusten med den stora bergskedjan "the Great Dividing Range", vilken löper i nord-sydlig riktning genom hela de östligaste delarna av Australien, bara några km inåt landet. Landskapet runt staden är rel. uppodlat och består mest av sockerrörsplantage. På bergssluttningarna tar dock vildmarken vid. De högsta bergstopparna i området når en höjd av ca 1800 m.

Jag lyckades efter en del arbete träffa Mr. John McLoughlin, en av Australiens herpetologiska auktoriteter. Efter ett kort samtal med honom visade det sig, att han, liksom Dr. H. Cogger i Sydney, ansåg att det skulle mycket svårt att få tag på de arter, som jag var speciellt intresserad av. Tämligen nedslagen lämnade jag honom och började packa moken. Tält och en massa andra prylar stuvades in i bilen. När allt var klart körde jag på måfå norrut. Fyra mil norr om Cairns låg en tältplats som fick bli resans första, inte speciellt fältmässiga, anhalt.

Då de flesta australiensiska reptilarter inte har något svenskt namn, kommer jag i den följande texten att ange artens engelska samt dess latinska namn.

Tidigt nästa morgon promenerade jag ut på min första lilla expedition. Jag klättrade upp i bergen som här var klädda av en rel. tät Eucalyptus skog. Efter fyra timmars letande och efter 200 vända stenar började jag befara att herrarna McLoughlin och Coggers påståenden varit riktiga. Då upptäckte jag under en sten en liten orm, en sk "Moon snake" (*Lunelaps christieanus*). Ormen var ca 25 cm lång, med brunsvart kropp medan buken var ljusbrun. Tvärs över nacken löpte ett orangefärgat band. Arten tillhör, såsom många andra australiensiska ormar, familjen Elapidae, dvs sk proteroglypha ormar "giftsnokar", mao ormar försedda med främre fasta gifttänder. Cirka 70% av Australiens ormar tillhör denna familj. Utomaustraliensiska ormar tillhörande denna familj är t ex kobror och mambor.

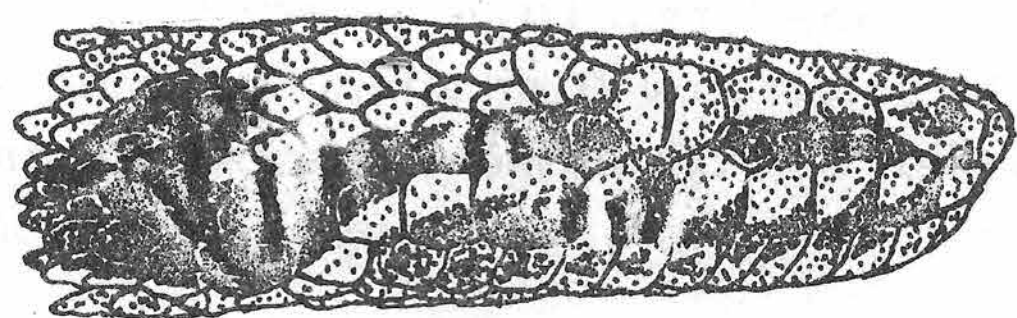

Lunelaps christieanus

L. christieanus bett är helt ofarligt för människor. Artens max. längd anges till ca 70 cm. Ormen är nattaktiv och lever främst av små ödlor. Den påträffas över hela den tropiska zonen av kontinenten.

Något uppmuntrad fortsattes letandet. Jag följde en delvis uttorkad bäck nedför berget. Plötsligt vispade en grön ormkropp iväg upp i ett träd. Detta var mitt första möte med den mycket snabba ogiftiga sk "Green tree snake" (*Dendrelaphis punctulatus*). En stund senare hittade jag en bit korrugerad plåt, vilken jag vände på. Under denna låg en ca 95 cm lång "Childrens python" (*Liasis childreni*). Denna pytonart är den minsta av de 8-10 pytonormarter som förekommer i Australien, med en normal längd på ca 1,2 m. Ett rekord exemplar på 1,8 m har påträffats.

Denna lilla pytonorm är mycket vacker. Kroppen är olivgrön och försedd med svarta fläckar löpande dorsalt och lateralt, buken är gråvit.

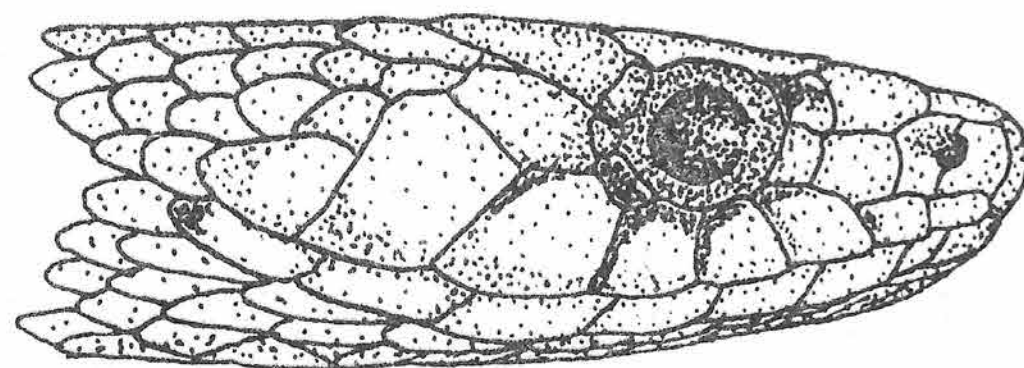

Liasis childreni

L. childreni lever av små däggdjur, fåglar samt ödlor. Ormen är aktiv under dygnets mörkare del. Denna pytonormsart förekommer norr om en linje dragen mellan Brisbane i öst och Perth väst. Ormen försökte vid ett flertal tillfällen att bita mig i handen och då den, på bästa pytonmanér dessutom hade slingrat sig runt densamma, hade jag vissa problem att fotografera den.

Vid de små vattenpölar som bildats längs bäcken, förekom ett otal sk "Rocket frogs" (Lithoria (fd Hyla) nasuta). De fick senare namnet parabelhoppare pga deras smått enorma förmåga att göra 2,5m långa hopp och sedan direkt studsa vidare. En del små skinkor observerades bl a "Spaldings skink" (Ctenotus spaldingi). Arten blir ca 30 cm lång och är oerhört vaksam och snabb. Dess teckning består av längsgående mörkbruna ränder på grå botten. C. spaldingi är utbredd över nordöstra Queensland.

Humöret steg och jag vandrade ned till en liten vattensamling för att undersöka om det var möjligt att fånga några parabelhoppare. Från ett litet buskage vid vattenkanten ringlade en ca 75 cm lång orm ut i vattnet. Jag kastade mig efter den och lyckades, efter en rejäl rotblöta, få tag i densamma. Ormen högg vilt i alla riktningar, varför jag tog det väldigt försiktigt. Den var påfallande lik en sk "Rough scaled snake" (Tropidechis carinata), vilken besitter ett mycket verksamt gift. Då ormens huvud var fixerat, visade det sig vara en helt ogiftig sk "Common keelback" (Amphiesma (fd Natrix) mairii). Denna vattensnok är förbluffande lik tidigare nämnda T. carinata, så min försiktighet var befogad.

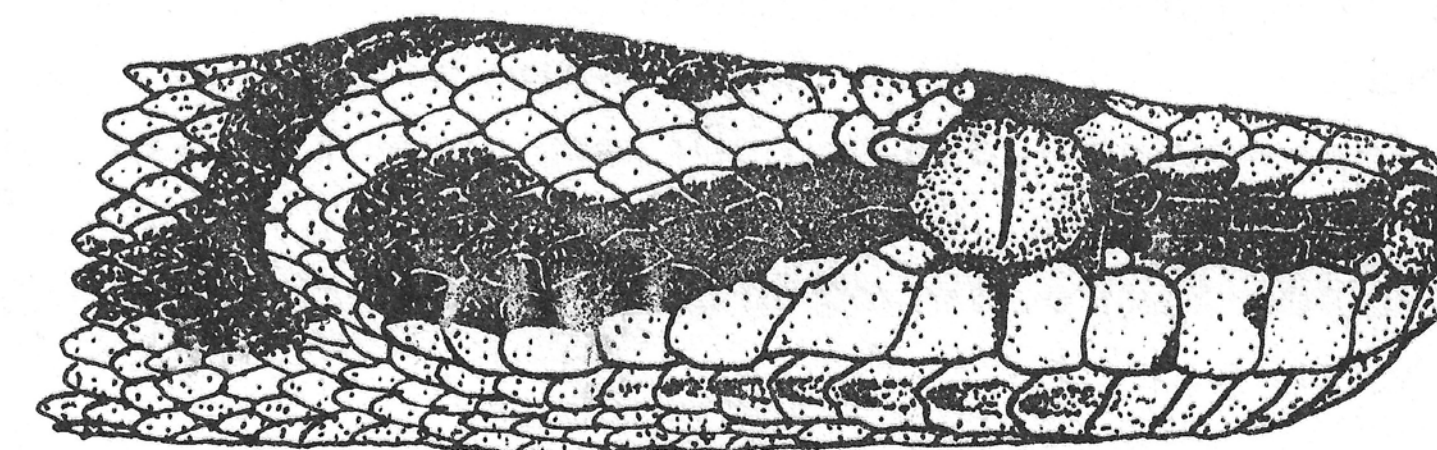
Amphiesma mairii

Arten har en max längd på ca 1,2m. Kroppen är ljusbrun med mörkbruna fläckar, buken ljusare. Fjällen är kraftigt kölad. A. mairii lever av fisk och grodor. Utbredningsområdet sträcker sig över de nordligaste delarna Australien.

Av Australiens så beryktade stora elapider, exempelvis Taipanen (Oxyuranus s. scutellatus), hade jag inte sett mer än ett ihjälkört exemplar. Jag uppehöll mig ytterliggare några dagar

i området, men inga elapider observerades, varför jag bestämde mig för att uppsöka en ny biotop. Jag körde upp för en serpentinväg, upp till det sk "Atherton tablelands", vilket ligger på ca 800m höjd. Landskapet på denna platta har en gång bestått av tropisk regnskog, men av denna återstår nu endast små fickor av skog resten är betesmark för boskap. Jag hittade dock ett område som bestod av ca en kvadratmil mycket vacker regnskog och slog läger mitt i denna. Växtrikedomen var förbluffande med bl a förvildad Monstrea, Scindapsus inhemska gigantiska Eucalyptus övervuxna med Asplineum och orkideer. På grund av att området låg på en rel hög höjd, låg dagstemperaturen på ca 25°C, medan nattemperaturen kunde krypa ned till 5-6°C. Under natten var skogen insvept i moln, vilket gjorde att jag frös ordentligt. Vid kusten hade dagstemperaturen legat på ca 30°C och nattemperaturen på ca 20°C.

Tidigt nästa morgon gav jag mig ut på min första expedition. Jag följde en gammal skogsväg, där morgonsolens värmande strålar nådde marken. Efter ca två timmars vandring upptäckte jag som avvek från resten av omgivningen. Cirka 10 m framför mig låg, lungt solande sig, en ca 1,7m lång rutpyton (Morelia spilotes variegata). Pytonormen var mycket vacker med en invecklad teckning i rödbrunt, gult, svart och vitt. Den sov så gott, att den inte märkte min närvaro. Först då jag lyfte upp den, vaknade den och började hugga mot mina händer. Arten har en tanduppsättning som väl kan jämföras med den sydamerikanska hundhuvudboan (Corallus canina), så jag höll fingrarna borta från dess ca 10 mm långa sylvassa tänder.

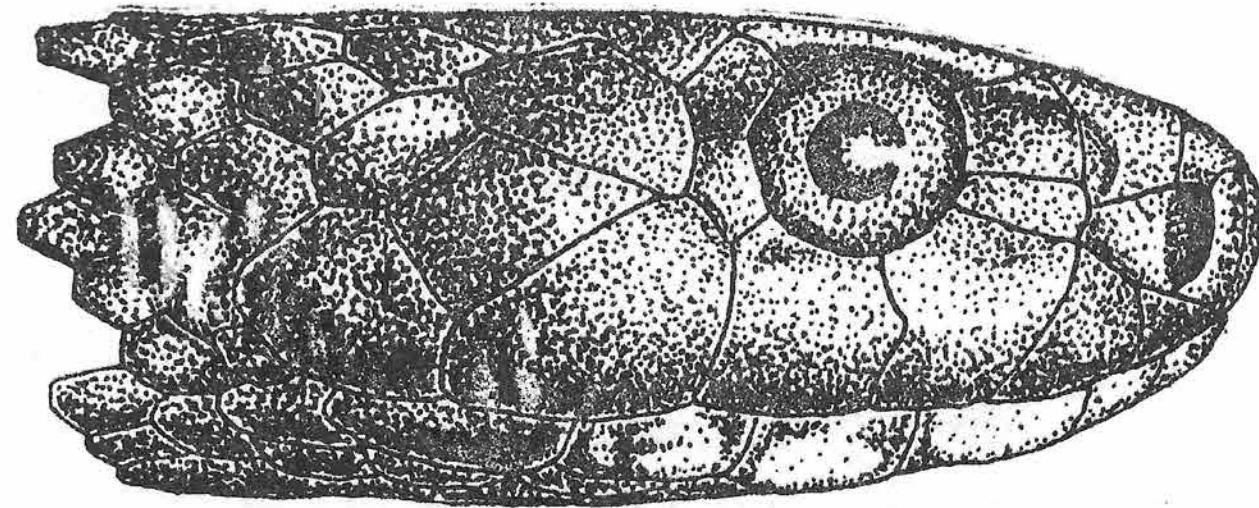
Morelia spilotes variegata

Nominat formen av denna pytonorm (M.s.spilotes) förekommer endast i de östra delarna av New South Wales medan M.s.variegata är utbredd över resten av kontinenten. Arten har en max. längd på ca 4,5m men denna icke föraktfulla längd uppnår den endast i ett område runt Brisbane i sydöstra Queensland. Normallängden ligger mellan 2 och 2,5 m. Rutpytonormen lever av däggdjur, fåglar samt ödlor.

Efter detta intressanta fynd vandrade jag vidare. Efter en stund prasslade det till bland markens torra löv och vips, så satt det en ca 35 cm lång ödla på mitt vänstra ben. Jag blev en smula förvånad och bara tittade på den och den tittade antagligen lika förvånad på mig. Ödlan visade sig vara en sk "Spotted treegoanna" (Varanus timorensis similis), goanna är den australiensiska benämningen för varan. Då jag försökte fånga den kutade den snabbt upp på mitt huvud och försvann med ett språng in i skogen igen. Många australiensiska varan arter har för vana att vid fara fly upp till närmsta högsta punkt. I detta fall var jag väl att betrakta som en reslig eucalyptus. Denna skogslevande art blir ca 75 cm lång och den kan, i denna biotop, påträffas över hela norra Australien. V.t.similis är tecknad i vitt och svart: svart bottenfärg med ett vackert vitt diamantmönster.

Lite senare på dagen upptäckte jag den första stora elapiden en sk "Red bellied black snake"

(*Pseudechis porphyriacus*). Även denna orm låg och solbadade i en glänta. Ormen var ca 1,2 m lång och gillade inte min behandling då den infångades. Arten är kolsvart på kropp och huvud och har en rödaktig buk. *P. porphyriacus* har ett rel. svagt gift med både hämo (blod) resp. neuro (nerv) toxiska komponenter. Endast 1% av betten från denna art har en dödlig utgång.

Pseudechis porphyriacus

Denna ormart är mycket vaksam och snabb samt ytterst skygg. Skulle den bli trängd, reser den främre delen av kroppen och plattar ut halspartiet till en liten skjöld. Beteendet får betraktas som en ren bluff och den fullföljer ytterst sällan detta lilla skådespel med ett hugg. Arten förekommer i östra Queensland, New South Wales hela Victoria samt östra South Austr. *P. porphyriacus* når en längd av ca 1,8 m och blir som gammal mycket kraftig. Arten påträffas vanligen i närheten av vatten, där den bl a livnär sig av grodor. Den har dock i stort sett alla vertebrater (rygggradsdjur) på sin matsedel. Jag stannade ytterliggare en tid i området och hittade bl a ytterliggare två st *P. porphyriacus*.

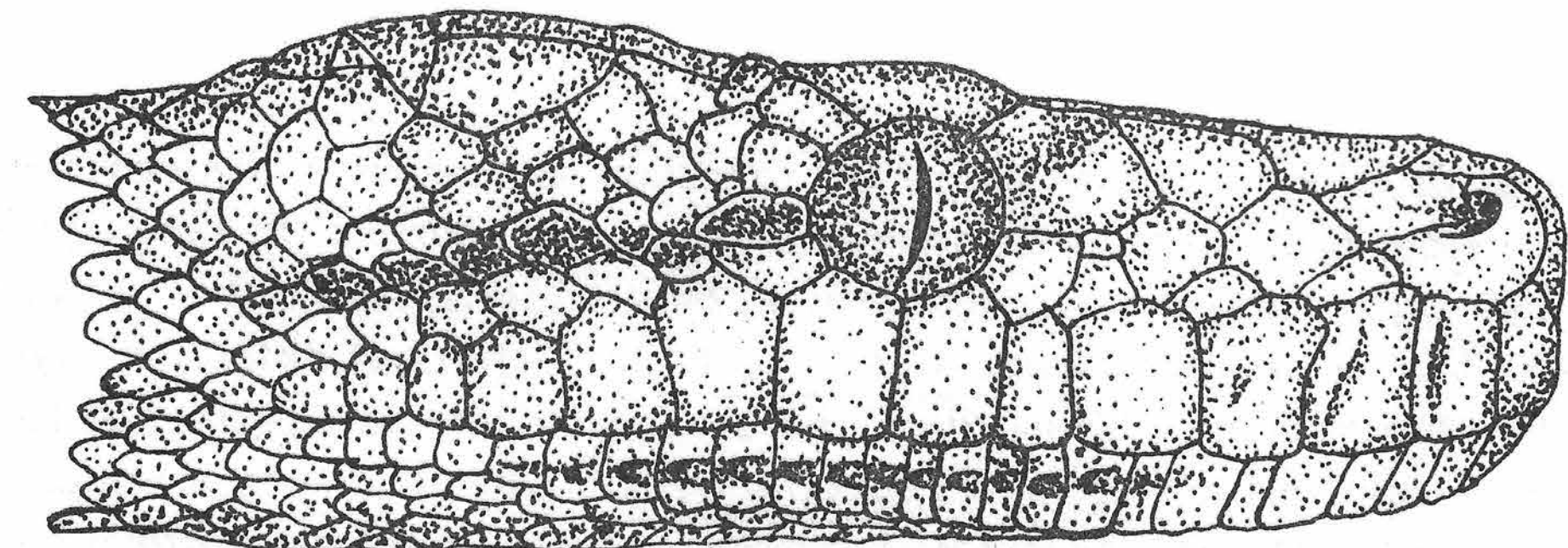
Bilen och jag styrde nu kosan längre in i "the Atherton tablelands". Vissa områden har pga skogsavverkningarna blivit tämligen uttorkade och den biotop som därvid har bildats förekommer en liten agam "Tommy round head" (*Diporiphora australis*). Arten blir ca 22 cm lång. Dess utbredningsområde sträcker sig över hela norra Australien. Jag hade nu åkt runt på "bordslandet" i ca två veckor varför moken och jag vände tillbaka till Cairns för att plocka upp Gösta Eggertsen samt Henrik Lundström. Vi skulle tillsammans åka ca 30 mil norrut, till en liten stad vid namn Cooktown. Efter en smärre välkomstfest åkte vi norrut nästa dag.

Vägarna i Australien är ett kapitel för sig. Runt de större städerna får de anses vara acceptabla, men ju längre norrut vi kom desto större blev svårigheten att skilja vägen från resten av landskapet. Broar och andra, för trafikanten så trevliga hjälpmedel, existerar inte. Detta kan medföra en del gyttjiga problem. Vår lilla moke visade sig vara ett förträffligt fordon som tog sig fram över det mesta. Då vi körde fast var den så lätt, att vi kunde lyfta upp den. Efter en hård dags körning, då vi bl a hittade ytterliggare en *Liasis childreni*, nådde vi slutligen Cooktown.

Staden kan liknas vid en gammal western stad. I denna mycket trevliga avkrok bodde ca 600 personer. Vi blev mycket vänligt bemötta och efter en timme visste hela staden att vi var från Sverige och att vi letade reptiler. Jag hade tidigare fått en adress till en herpetolog, Mr. Charles Tanner, som bodde ca 2 mil norr om staden. Herr Tanner arbetar med att "mjölka" giftormar exempelvis taipaner. Giftet ifrån dessa säljs sedan för bl a serum framställning. Denne synnerligen trevliga person bemötte oss till en början med en viss misstänksamhet. Senare visade han sig vara vänligheten personifierad. Herr Tanners stora kunskap om Australiens reptiler visade sig vara till mycket stor nytta för vårt fortsatta arbete.

Efter att ha slagit upp våra tält i hans trädgård, gav vi oss ut på vår första natt expedition i detta område. Landskapet bestod av rel. tät skog. Att i sakta mak, 10-15 km/tim, under kvällen patrullera av ensliga vägar med bil hade hittills visat sig vara mycket givande. Bland annat hade ett stort antal pytonormar observerats på detta sätt. Moken kröp fram. På grund av de skuggor som bildades från bilens strålkastare, liknade var gren en orm. Efter att ha kört i ca två timmar vände vi tillbaka. Då stack plötsligt en ny stor stock ut över vägen. Vi körde närmare. Stocken tog nu formen av en stor "Amethystine python" (*Liasis amethystinus*). En dramatisk inbromsning. Framför oss låg en ca 3,3 m lång pytonorm.

Vi skuttade runt i glädje och höll den stackars ormen i svansen. Det var rel. svalt, 18-20°C, så ormen var ganska slö. Jag tog ett stadigt tag om dess nacke. Vi hade inte någon tillräckligt stor ormpåse till hands och ormen snodde då sin muskulösa kropp runt min arm och drog åt ordentligt. Vi körde tillbaka till lägret i god fart för att min arm inte skulle domna fullständigt.

Liasis amethystinus

L. amethystinus kan nå en längd av 7,5 m. Normallängden ligger dock på ca 4,5 m. Arten är utbredd över hela Cape York samt de södra delarna av Nya Guinea. Den lever med förkärlek i närheten av vatten, där den livnär sig på däggdjur. Kroppen är ljusbrun med mörkbruna till svarta längsgående zick-zack band. Buken är vit till gulaktig. Arten är rel. slank och kan i omfång inte jämföras med exempelvis en anakonda av samma längd.

Tidigt nästa morgon vandrade vi iväg till ett område där det skulle finnas taipaner. Vi hade dagen förut sett en sk billabong (australiensisk benämning för en damm tätt bevuxen med näckrosor). Denna var nu vårt mål. Vi delade upp oss för att effektivare kunna finkamma billabongens stränder. Men förutom några grodor av släktet *Limnodynastes*, hittade jag ingenting. En stund sedan strålade vi samman igen. Henrik hade då sett en bronsbrun orm snabbt ringla iväg. Vi beslöt att gå tillbaka till det ställe där den hade observerats. Där låg den, en ca 1,5 m lång taipan (*Oxyuranus s. scutellatus*). Den satte fart in i det höga gräset som omgav dammen. Herr Stilles amerikanska ormkrok visade sig vara ett smärre fiasko när det gällde att infånga dessa snabba och mycket starka ormar. Otroligt förbannade lommade vi iväg.

På en stock ute i vattnet upptäckte vi några vattensköldpaddor förmodligen (*Emydura krefftii*). De var mycket vaksamma och plumsade kvickt i det grumliga vattnet så fort de fick syn på oss.

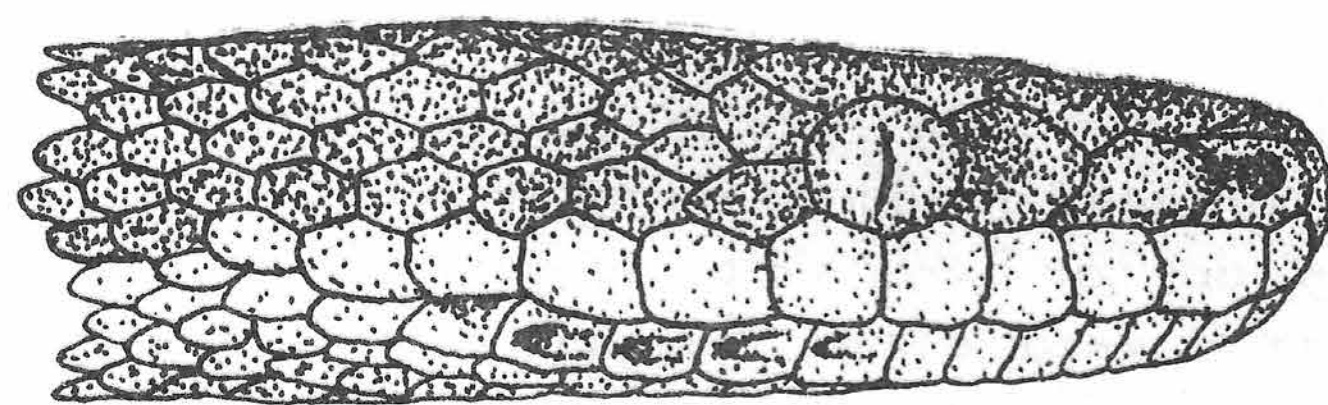
Vi beslöt oss nu för att fortsätta norrut. Här blev vägen om möjligt ännu sämre och vi hade en del problem med att ta oss fram. Moken stannade mitt ute i en flod, men vi hade tur, för efter oss kom traktens enda lastbil. "Vägen" var inte speciellt livligt trafikerad så vi

hade tur som fick hjälp med att få upp moken ur floden igen. På grund av en bagatellartad felisning på kartan, av någon av expeditionens medlemmar, trodde vi nu att vi hade ytterliggare ca 5 mil att köra, men efter en stunds dividerande kom vi underfund med att vi nu i själva verket var framme. Vi slog upp våra tält vid flodstranden och kröp tämligen trötta ner i våra sovsäckar.

Vi var nu i sk "Taipan country" och pga de dåliga erfarenheterna med tidigare nämnda ormkrok, tillverkades nu en sk jigger. Detta fångstredskap, som för övrigt mig veterligen, endast används i Australien, tillverkades av drygt meterlång grenklyka och över denna klyka spändes en läderbit.

Vi delade ånyo upp oss. Jag vandrade iväg i ett landskap som närmast kan beskrivas som betående av ömsom stora gräsfält, med betande boskap, ömsom relativt tät skog. Efter ca en timmes vandring såg jag en ljusbrun orm som "rann" över stigen. Ett akrobatiskt hopp och jag hade missat en "Brown snake" (*Pseudonaja t. textilis*). Arten betraktas som mycket giftig och tyvärr även väldigt snabb. Efter ytterliggare någon kilometers promenad försvann en ca meterlång svart orm in i gräset (ej *P. porphyriacus*). Denna art observerades vid ett flertal tillfällen men inte ett enda exemplar lyckades vi infånga för artbestämning. Jag var nu på uruselt humör, men efter många varma timmar observerades en tjock, olivgrön ormkropp i ett hål i en termitstack. Ormen infångades och det visade sig vara en "Water python" (*Liasis fuscus*).

Liasis fuscus.

Denn art når en längd av ca 3 m, men detta exemplar var endast ca 1,5 m. Kroppen är olivgrön till brun, buken vackert orange. *L. fuscus* lever normalt i sumpiga områden så vi var en smula förvånade över att finna ett exemplar mitt ute på ett torrt fält. Arten kan påträffas i hela den tropiska zonen av kontinenten, enl. litteraturen i närheten av sött eller bräckt vatten. Den lever av små däggdjur, fåglar men även av andra ormar, ödlor samt små krokodiler.

På betydligt bättre humör återvände vi till vårt läger för att inmundiga ytteliggare en portion blaskig "chicken noodle soup". Det började skymma och vi sadlade vår moke för en nattlig expedition. Vi hade skruvat av samtliga lösa delar på bilen såsom vindruta och tak, för att snabbt kunna hoppa ur densamma om vi upptäckte något intressant. Efter ca en kilometers körning hörde vi tjut och rop framför oss. När vi kom närmare upptäckte vi en sam-

ling urinnevånare som stod i en cirkel med sina ficklampor riktade mot dess centrum. Vi gasade på och körde fram till männen. Föremålet visade sig vara en ca 1,6 m lång *L. fuscus*. Männen hade ännu inte slagit ihjäl den vilket de alltid annars gjorde då de fick syn på en orm, oavsett art. Vi hade emellertid dagen innan sagt till dem att kontakta oss så fort de fick syn på en orm i stället för att slå ihjäl den, därför var detta exemplar fortfarande vid liv.

Under folkets förfärade skrik plockade vi upp pytonormen och körde vidare. En stund senare upptäckte vi ytterliggare en orm ute på ett fält. En snabb rush av Gösta och kvällens andra *L. fuscus* var infångad. Trötta men med humöret på topp körde vi hemåt. Vi satte oss runt lägerelden för att diskutera dagens resultat, då det plötsligt prasslade till bland löven. Vi tände våra ficklampor, men upptäckte inte källan till prasslet.

Morgon igen. Vi inmundigade vårt traditionella te och lika traditionella mackor och gav oss ånyo ut i fält. Jag smög mig mot ett ormtigt gammalt stenröse och vid detta låg en ca 2,4 m lång taipan. En snabb stöt med jiggern och den var fast. Taipanen, vars kroppskonstitution är påfallande lik den afrikanska svarta mamban (*Dendroaspis polylepis*), är mycket stark och snabb. Den var nu fasttryckt ungefär mitt på kroppen, vände nu huvudet och främre delen av kroppen och högg blixtnabbt i jiggern. Jag började ropa på assistans men ingen hörde mig. Ormen började nu "vricka" sig ur jiggerns grepp och nästa hugg tog ca 15 cm från min hand. Smått förfärad insåg jag nu att jiggern var för kort och att det inte var möjligt att infånga ormen med denna. Jag lättade på trycket och taipanen försvann snabbt in i stenröset.

Ett bett av en taipan har fruktansvärda följder. Dess gift är ev, enl vår ormgiftsauktoritet Jan Föhlman, ormvärldens starkaste. Innan serum framställdes mot denna arts gift hade endast ett par personer överlevt ett taipanbett. Till detta tillkommer att arten har ett par, för en elapid, mycket långa (upp till 12mm) gifttänder.

Efter en stund anlände resten av resesällskapet. Vi placerade oss i skuggan av ett träd för att se om ormen ev skulle visa sig igen. Det gjorde den nu inte men väl Barry Anderssen. Barry, som för övrigt har svenskt påbrå, hade en stor farm i området. Ur sin toyota landcruiser plockade han ut en jutesäck och i denna låg en ca 1,2 m lång rutpyton. Barry hade upptäckt den på vägen och inte hunnit väja i tid så bilens hjul hade gett ormen en smäll i huvudet. Blod rann ur dess mun, men för övrigt verkade den vara oskadad. Ormen hade dock svårt att andas. Inte långt ifrån oss fanns en vattentänk. Vi sprang dit och började skölja pytonormens mun med kallt vatten. Detta hindrade blodet ifrån att koagulera i luftstrupen. Efter ca tio minuters sköljande stoppade blödningen helt och ormen piggnade till. Två dagar senare släppte vi den och då var den fullt frisk.

Mörkret sänkte sig återigen över denna ormriska trakt och vi körde ut på vår andra nattexp. Efter ca tio minuters körning, klockan var då ca 19³⁰, såg vi en rel. kraftig orm ute på ett fält. Gasen i botten och Gösta hoppade ut för att fånga vad vi trodde var en *L. fuscus*. När han var ca tio meter ifrån ormen skrek jag till honom att stanna ty ormen betedde sig inte som en pytonorm. Den reste främre delen av kroppen i en S-båge. En taipan! Snabbt ut ur bilen. Jag hade nu tillverkat en ny jigger som var ca 2 m lång och med denna pressades ormens kropp mot marken. Upphetsad lämnade jag över greppet om jiggern till Gösta som tryckte till allt vad han förmådde. Med hjälp av egenhändigt tillverkade ormkrok fixerades taipanens huvud. Efter en del besvär fick jag ett stadigt tag om dess nacke och med den ut-och-in vända påsmetoden förpassades taipanen in i densamma.

Taipanen visade sig vara ca 2,3 m och pga att temperaturen inte var så hög (ca 22°C) var den rel. slö. Väl i påsen ilsknade den emellertid till och högg sig fast i denna, så att de ca 10 mm långa gifttänderna stack ut och från dessa droppade en inte helt ofördelaktig mängd gift. Efter en del smärre glädjetjut körde vi hemåt. Kvällens upplevelser hade tagit hårt

på våra krafter. Vi sattes oss ner runt lägerelden då det återigen började prassla bland löven. Ett kaninstort pungdjur, en sk näspungsgrävling, snusade runt våra tält. Djuret verkade inte vara speciellt skygg och vi kastade en del brödbitar till den, vilket vi senare bittert fick ångra.

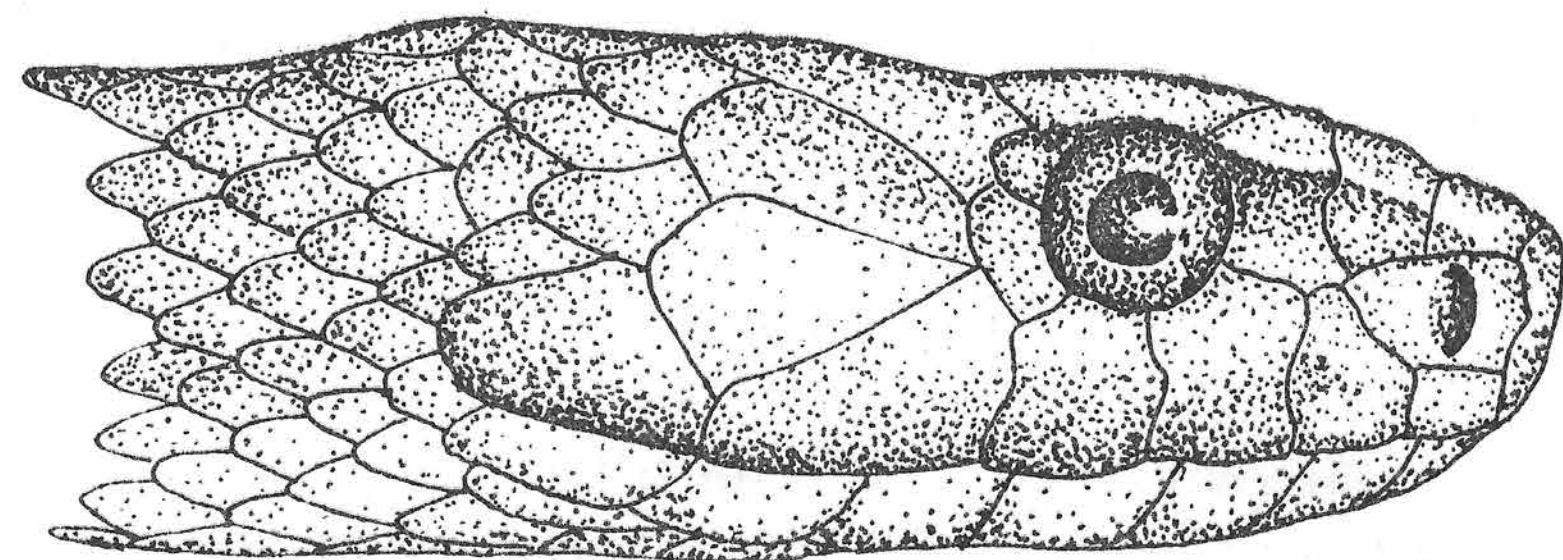
Området var även mycket rikt på grodor och vi fångade och fotograferade en mängd lövgrodor av släktet *Lithoria* i alla storlekar och färger. Gösta och jag gav ånyo ut för att leta reptiler medan Henrik, sällskapetets smått fantastiske fotograf stannade vid lägret för att fotografera grodor. Vi kom på en mycket bra metod att plåta dessa hoppande djur. Om man håller handen över grodan enl. den gamla släpp!-klick metoden resulterar detta vanligtvis i att grodan hinner hoppa iväg innan man hunnit fotografera densamma. Vi placerade en glasburk över grodan och den skuttade då runt i denna innan den insåg det meningslösa med denna sysselsättning. Då var det bara att lyfta bort glasburken. Grodan, i god tro att glasburken fortfarande var kvar, satt lungt och stilla och lät sig bli fotograferad ur alla tänkbara vinklar.

Nåväl, Gösta och jag lämnade Henrik och traskade iväg. Efter en halv kilometers promenad såg jag en taipan som stod med främre delen av kroppen uppsträckt ur ett hål i en trädstock. Jag kutade fram och till min förvåning försökte ormen inte att smita. Den kröp istället emot mig. Smått förvånad tryckte jag till med jiggern och den var fast. Dr Gösta tillkallades och efter att ha trasslat sig loss ur ett taggrädsstängsel kom han till min hjälp. Vi höll som bäst på med att fixera ormens huvud då ytterligare en taipan kom emot oss från ett annat hål i samma stock. Förskräckta kastade vi oss undan.

Efter en kort stund dök de bägge ormarna upp igen och började nu slåss. Omslingrande varandra reste de främre delen av kroppen, för att försöka pressa ned sin antagonist. Förbluffade stod vi, endast 5 m ifrån dem och var helt fascinerade av skådespelet. Gösta fick upp sin kamera en del problem började han fotografera dem. Taipanerna var så upp-tagna av varandra att de inte la märke till vår närvaro. När slagsmålet hade pågått i ca 5 min. gav sig den mindre av de två och kröp snabbt iväg. Det större exemplaret, det var ca 2,4 m långt, började nu krypa rakt emot oss. Jag stötte till med jiggern i ett halvhjärtat försök att fånga ormen och då stack den kvickt iväg in i några skyddande buskage.

Det bör poängteras att ormarna inte skadade varandra under kampen och att den segrande taipanens beteende inte var aggressivt. Den betraktade förmodligen oss som inkräktare och kom inte emot oss i huggställning. Vi insåg nu varför vi hade sett så många ormar ute på fälten, vi hade kommit till området mitt under deras parnings tid. Vi promenerade vidare och missade ännu en taipan.

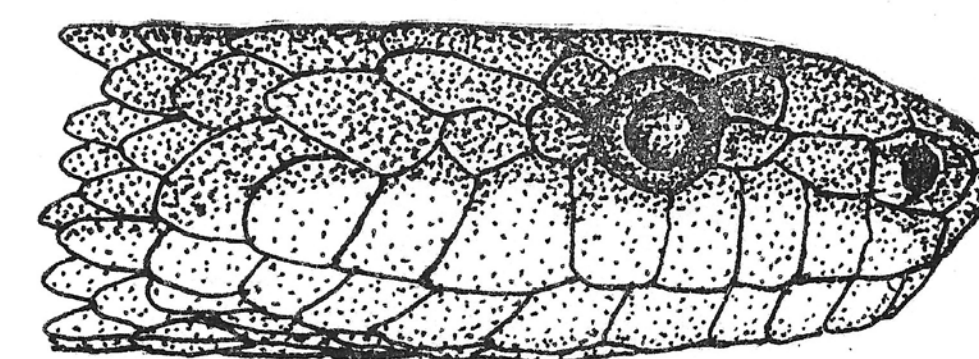
Vi återvände till lägret för att berätta allt för Henrik som förbannade att han inte hade varit med. Vi lämnade lägret för att se om vi skulle ha bättre tur på eftermiddagen. Jag började rota i en grenhögd där vi under förmiddagen hade sett en taipan. Plötsligt prasslade det till i grenhögen och jag upptäckte den ca 2,3 m långa ormen. Det var nu rel varmt så denna taipan var betydligt mer svärfångad än den vi fångat kvällen tidigare, men efter en stund var förpassad till en ormpåse.

Oxyuranus s. scutellatus

Taipanen (*Oxyuranus scutellatus*) har en rel slank kropp och lång svans. Det gulaktiga huvudet är rel tydligt avsatt från den bronsbruna kroppen. Arten lever av små däggdjur samt fåglar. Taipanens utbredningsområde sträcker sig över de norra delarna av Northern Territory, norra samt östra Queensland samt ev nordöstra New South Wales. En underart, som för övrigt lär besitta ett ännu mer verksamt gift, lever på Nya Guinea, *O.s.canni*.

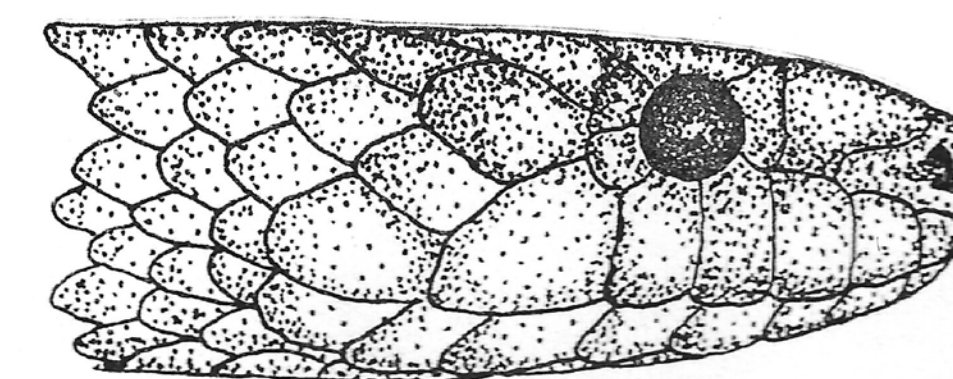
På kvällen var vi hembjudna till Barry och hans fru. Deras gästvänlighet var obeskrivbar. Efter en härlig middag körde vi ut med Barrys toyota landcruiser bl a utrustad med en extra spotlight, vilket underlättade ormlätandet högst väsentligt. Efter en stund upptäcktes en gråsvart orm, som trots sin snabbhet och mycket ilska temperament infångades. Ormen en sk "Herbert River Snake" (*Stegonotus modestus*) är ogiftig men ytterst bitk.

Stegonotus modestus

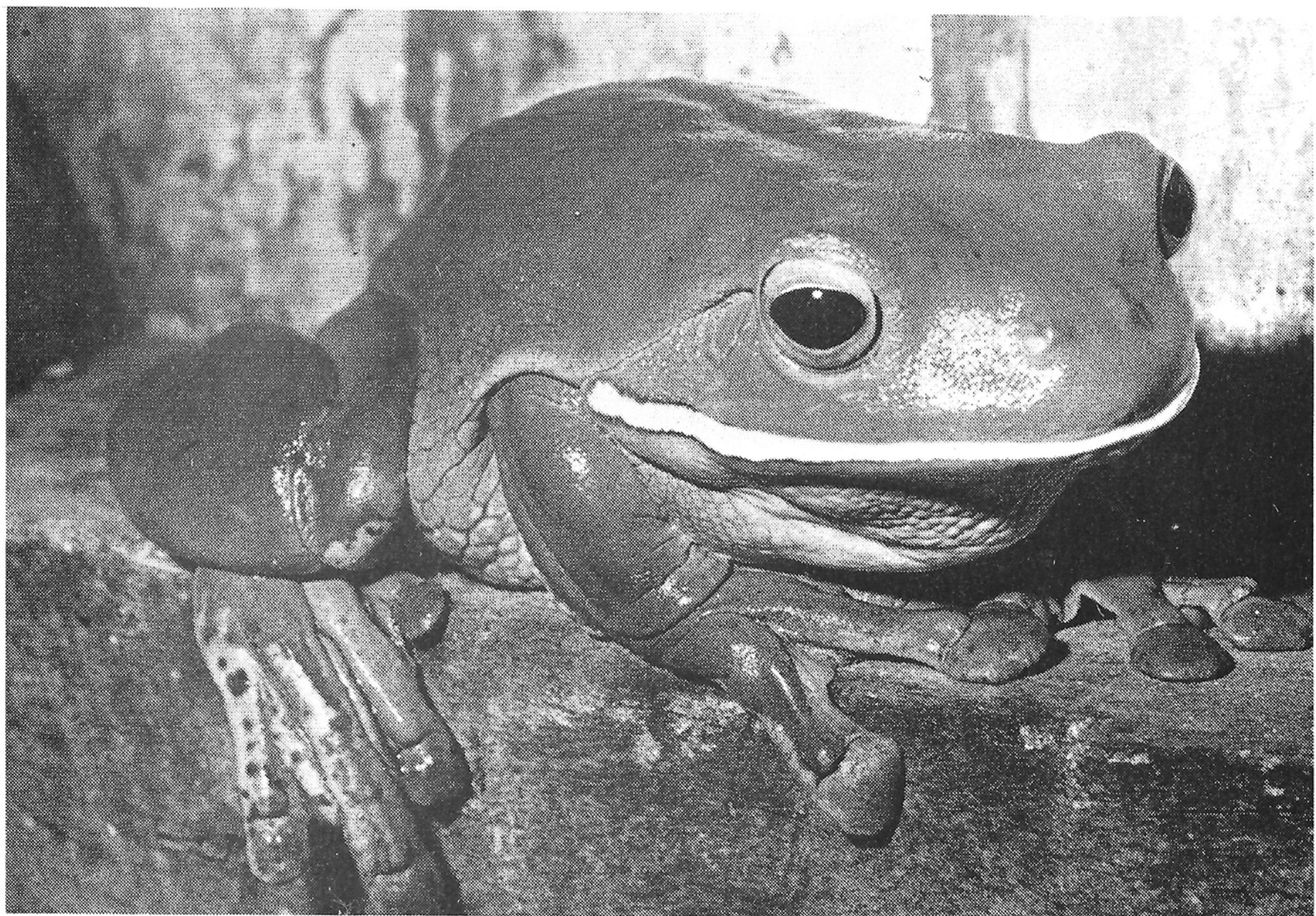
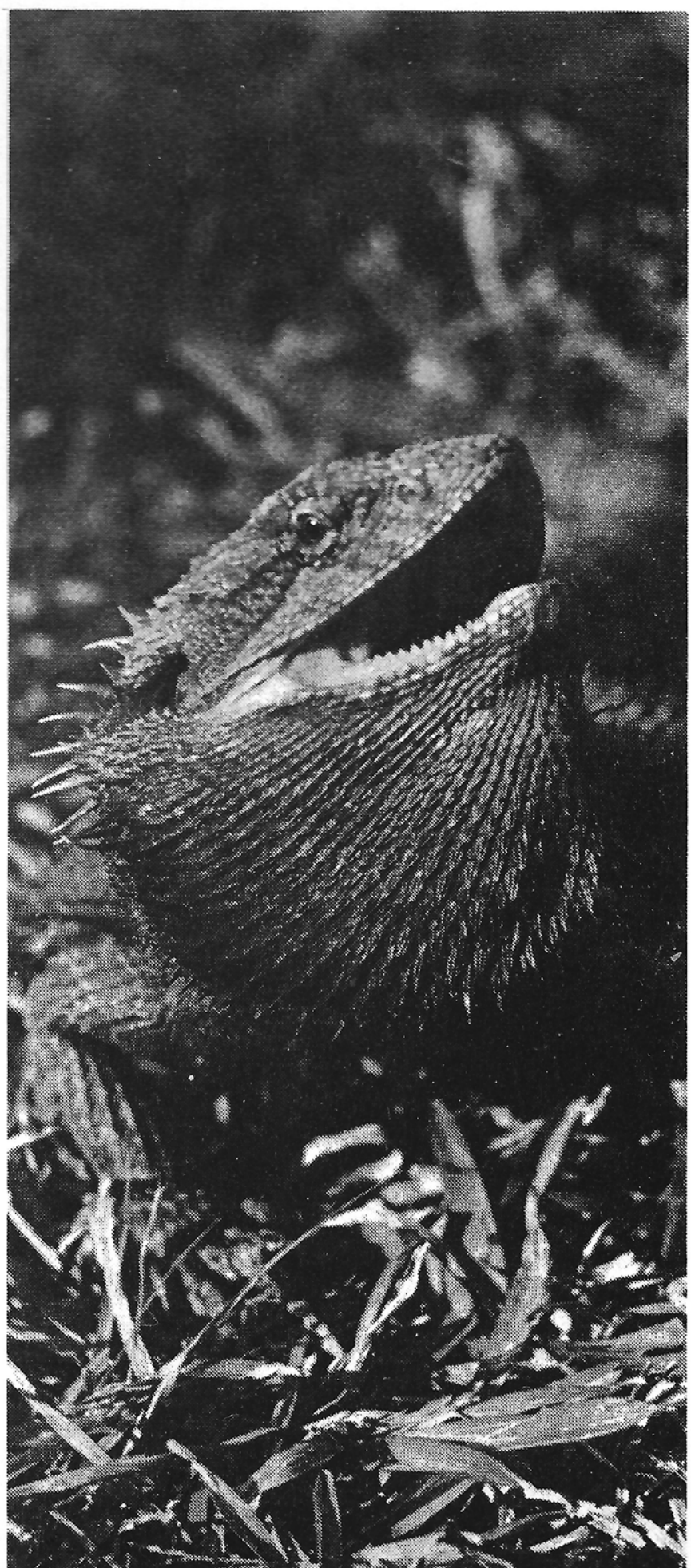
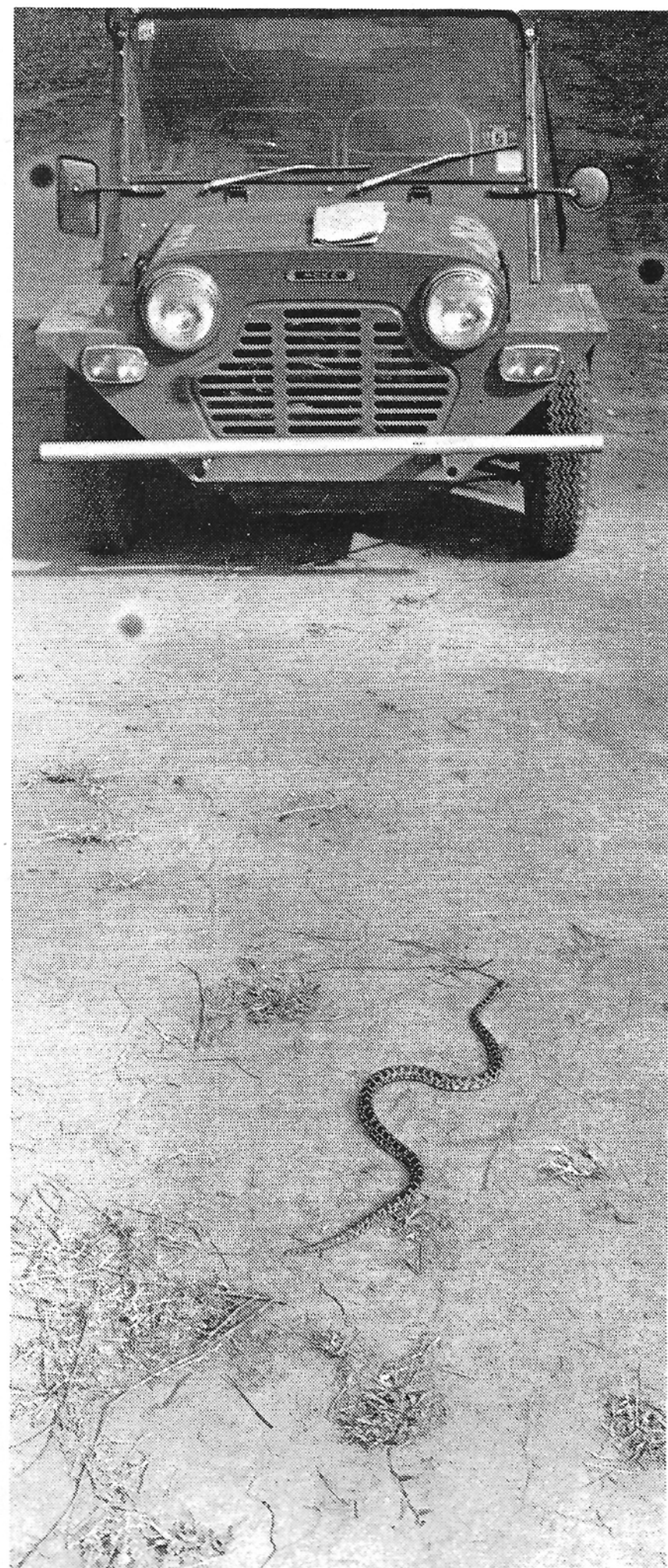
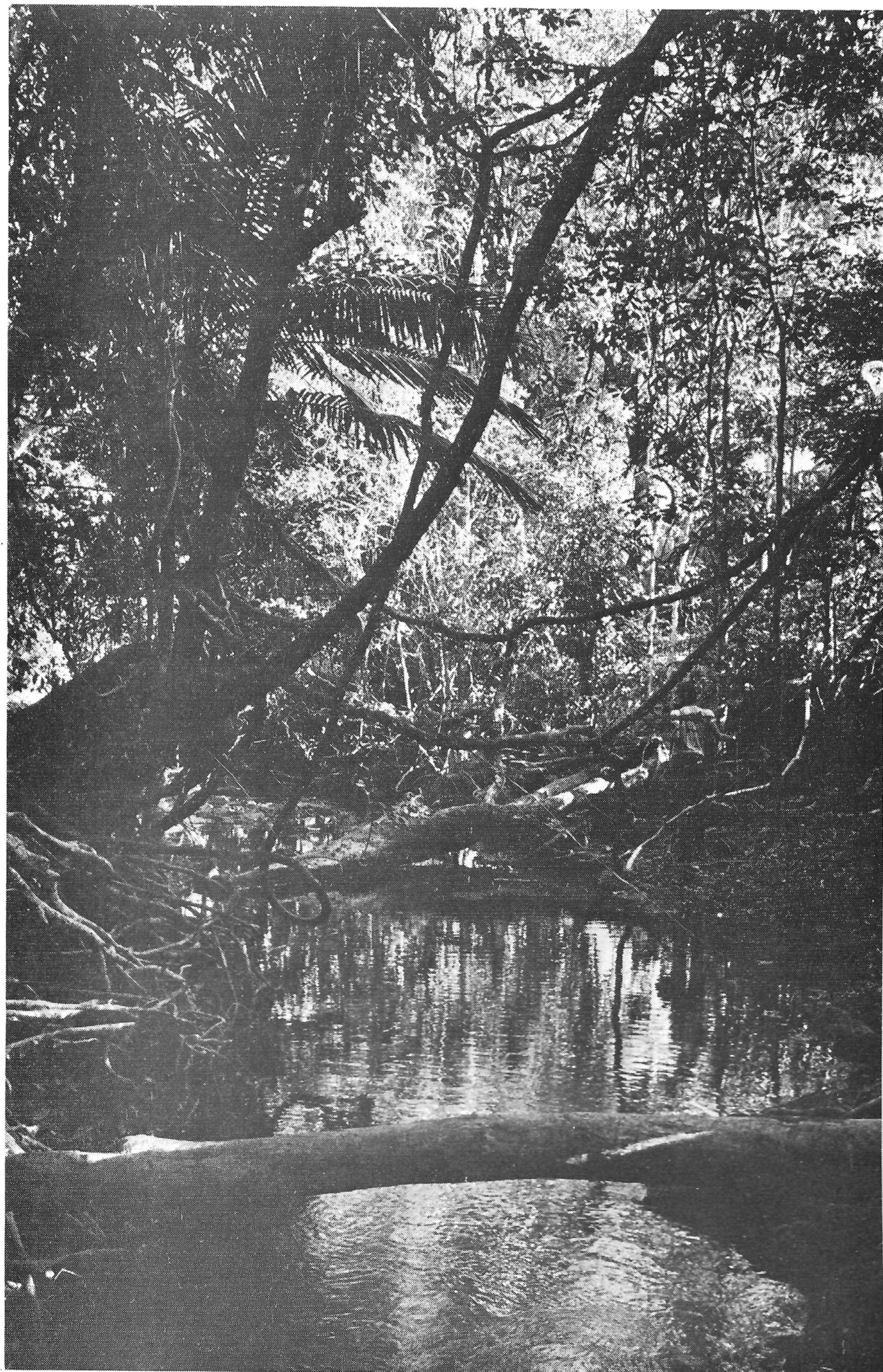
Arten kan nå en längd av 1,8 m men normallängden ligger omkring 1,3 m. Kroppen är gråsvart och buken vit medan subcaudalerna (de ventrala svansplåtarna) är svarta. *S. modestus* är nattaktiv och senare infångades en mängd exemplar under natten. Arten lever av grodor, ödlor men ibland även av små däggdjur. Dess utbredningsområde sträcker sig över hela den tropiska zonen av kontinenten.

Vi körde vidare och efter en kort stund upptäcktes ännu en orm som liknade en *S. modestus*. Gösta hoppade ur och lyfte upp den i svansen. Då såg vi att den hade ett gulbrunt huvud och för säkerhets skull fixerade vi dess huvud och plockade upp den. Ormen visade sig vara försedd med främre gifttänder och tuggade sig fast i ormpinnen. Artbestämningen var inte lätt men efter en stund kom vi underfund med att det var en sk "Brown Headed Snake" (*Glyphodon tristis*).

Glyphodon tristis

Arten betraktas som rel. sällsynt och Barrys kusin Bob som var med oss (han hade under många år fångat reptiler) hade aldrig tidigare sett denna art. Ormen var ca 80 cm lång. Kroppen gråsvart med en vit markering runt vart fjäll. Buken var gråvit och huvudet brunt, försett med ett, runt nacken tvärgående gult band. Artens gift anses inte vara dödligt. Dess levnadssätt är för övrigt helt okänt. *G. tristis* är utbredd över hela Cape York samt Nya Guinea.

Motstående sida:

Upptill t. v.: Biotop för Physignatus lesueurii, utanför Cooktown. H.L.

Upptill t. h.: Liasis childreni på vägen till Cooktown. H.L.

Nedtill t. v.: Lithoria caerulea, en australisk lövgroda. H.L.

Nedtill t. h.: Skäggagam, Amphibolurus barbatus (bilden tagen i Beergam Reptile Park, Brisbane). H.L.

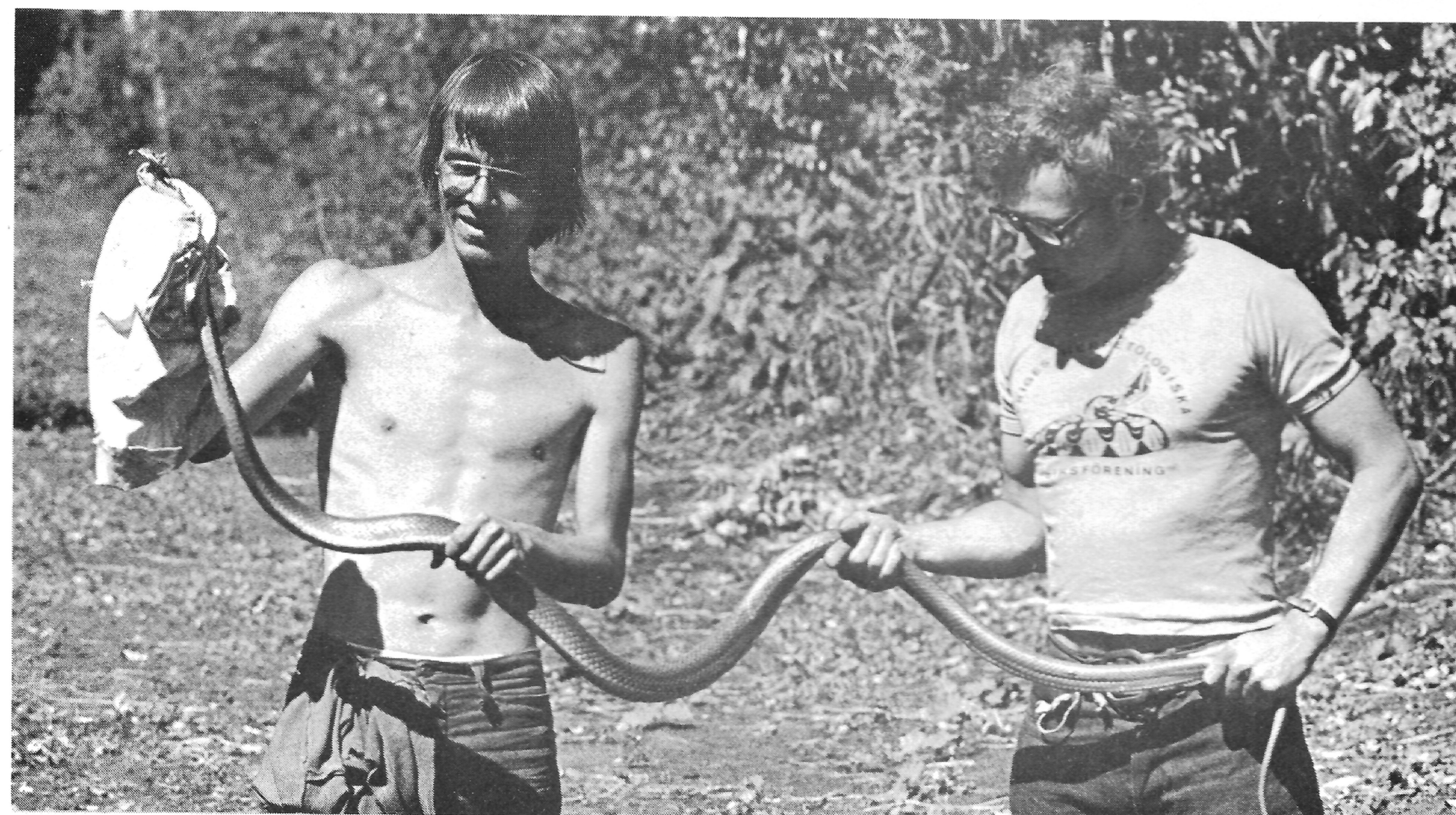
Denna sida:

Upptill: Liasis amethystinus. T.M.

T. h.: Skink från Cooktownområdet. Uppgift om latinskt namn saknas. H.L.

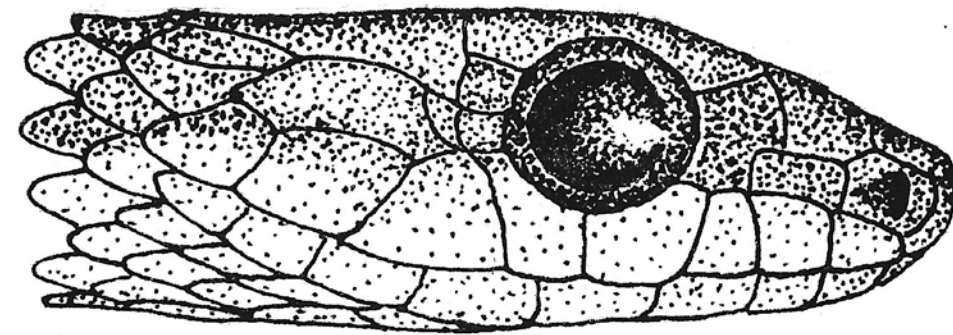
Nedtill: Två av expeditionens medlemmar granskar en nyligen infångad tai-pan. H.L.

Foto: Henrik Lundström, Thomas Madsen.

Under samma kväll infångades bl a två stycken rutpytonormar, varav det ena exemplaret var ca två meter långt.

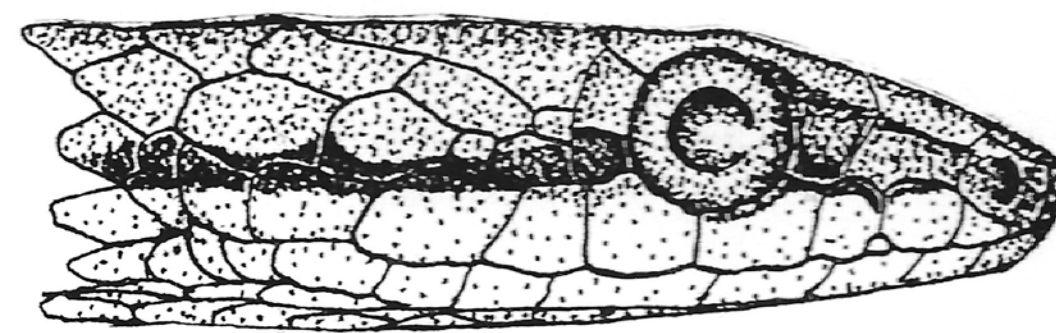
Nästa dag undersökte vi området runt Barrys gård och äntligen lyckades vi med konststycket att infånga en ca 90 cm lång "Green Tree Snake" (Dendrelaphis punctulatus). Arten är som tidigare nämnts ogiftig. Kroppsfärgen varierar inom artens utbredningsområde som sträcker sig över de östra samt norra delarna av Queensland samt norra delarna av Northern Territory. I vårt område var de mörkgröna med svart buk men kroppsfärger i allt från gult till himmelsblått förekommer i andra delar av dess utbredningsområde.

Dendrelaphis punctulatus

Arten som kan bli upp mot 1,5 m lång lever uppe i buskar och träd där den livnär sig av grodor, ödlor samt i sällsynta fall av små däggdjur. Vid ett flertal tillfällen observerades exemplar på marken i närheten av vattensamlingar där de förmodligen jagade grodor.

Någon dag senare lyckades vi även infånga den andra av de båda arter av släktet Dendrelaphis som förekom i området, nämligen D. calligaster. Dess engelska namn är "Northern Tree Snake".

Dendrelaphis calligaster

Denna art är något slankare än D. punctulatus. Kroppen är ljusbrun och buken gulaktig. Huvudet är mer långsträckt än hos D.p. och försett med gula labialer (läpplåtar). Exemplaret var ca 85 cm långt. Dess max. längd anges till ca 1,3 m. Även denna art är trädlevande och fantastiskt snabb. D. calligaster lever främst av grodor men tar även ödlor. Denna gracila orm är utbredd över hela Cape York halvön.

Vi sökte nu som besatta efter den femte pytonormsart som skulle finnas i området, nämligen den sk "Black Headed Python" (Aspidites melanocephalus). Tyvärr fann vi endast ett dött exemplar som var ca 1,5 m långt. Arten gör verkligen själ för sitt namn. Huvudet och en bit av halsen är kolsvart medan resten av kroppen är gulbrun med mörkbruna fläckar. Arten kan påträffas i stort sett över hela norra Australien. Dess max. längd anges till ca 2,7 m.

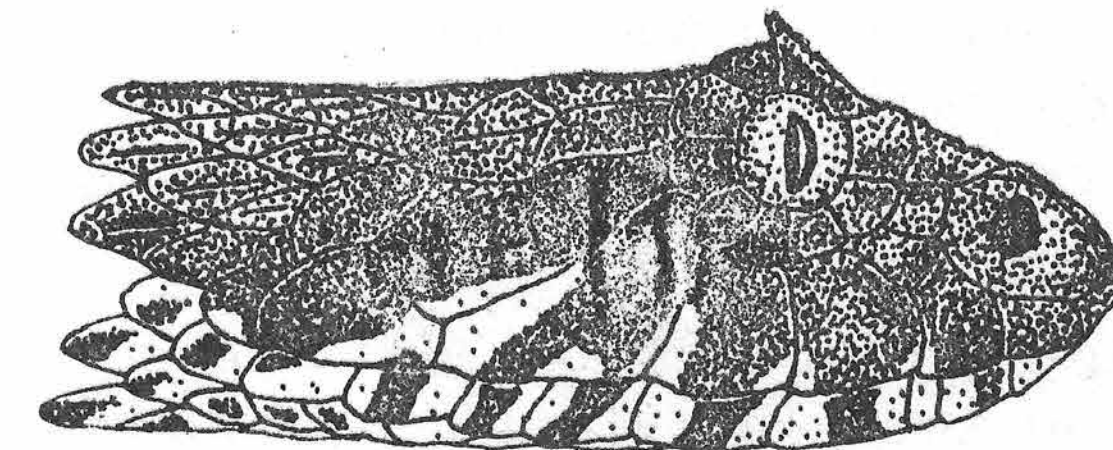
Aspidites melanocephalus har bl a specialiserat sig på att äta andra ormar; även giftormar såsom taipaner ingår i dess diet.

Vi hade hittills inte sett några varaner i området. Under ett förmiddagspass upptäcktes två stycken meterlånga exemplar av goulds varan (Varanus gouldi) som med sedvanlig varan fart försvann in bland snåren. Arten är utbredd över i stort sett hela Australien. Färgteckningen är mycket variabel. De exemplar som observerades var mörkbruna. Goulds varan kan nå en längd av ca 1,7 m. Australien får verkligen räknas som varanernas land nr 1. På denna kontinent finns ca 17 arter.

Vi hittade en hög med gammal korrugerad plåt som vi givetvis vände på och naturligtvis låg där en liten Liasis childreni men även två stycken mycket vackra, ca 25 cm långa, geckoödlor Gymnodactylus louisianensis. Arten påminner mycket om den asiatiska leopard geckon, med stort huvud försett med ett par stora ögon. Kroppen samt svansen hade en biege grundfärg och försedd med centimeter breda mörkbruna tvärband. Aretn blir ca 30 cm lång och är utbredd över hela Cape York samt Nya Guinea.

En mängd andra geckoödlor påträffades bl a ca 8 cm långa, gråbruna geckos tillhörandesläktet Gehyra. Vidare vimlade området av skinkar. Så gott som alla arter är i skrivande stund tyvärr obestämde.

Vår vistelse i detta reptilrika område närmade sitt slut och vi gav oss ut på vår sista nattexp. Vi körde återigen över vår kära flod och var på väg uppför dess branta sydbank, då Henrik sa åt mig att backa tillbaka. Vid vägrenen låg en liten, ca 35 cm lång, dödsorm (Acanthopphis antarcticus). Jag dansade runt i vild glädje kyssande Henriks smutsiga sandaler. Dödsormen är även den en elapid, vilket den dock ej alls liknar. Ormen är kort och tjock och påminner närmast om en viperid. Huvudet är tydligt avsatt från kroppen vilken avslutas med en smal svans vars spets är försedd med förhårdade fjäll. Detta exemplar var gråsvart försett med tegelröda tvärband.

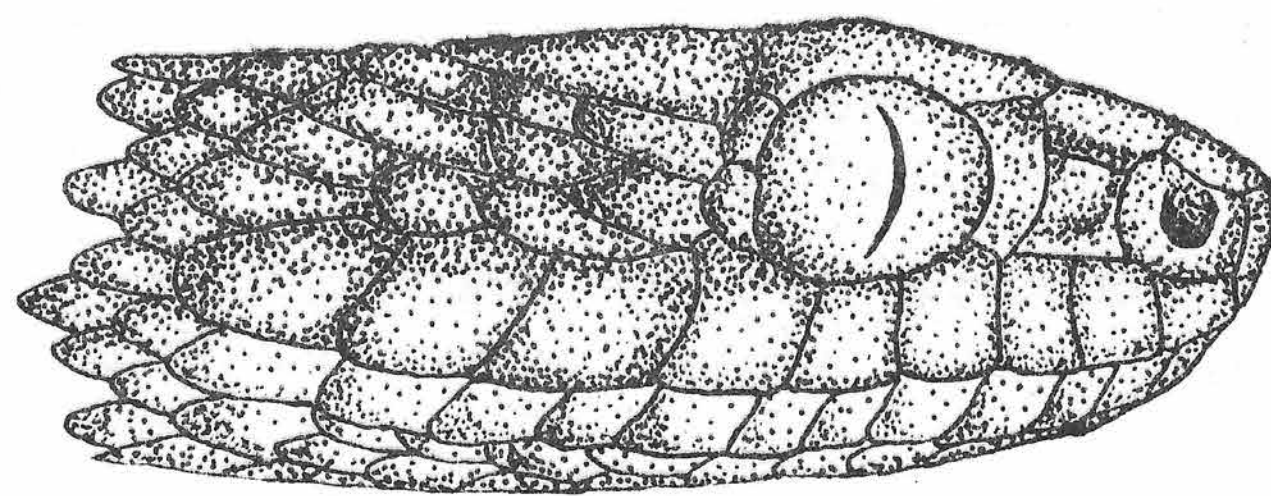
Acanthopphis a. antarcticus

Arten besitter ett mycket verksamt gift som till större delen består av neurotoxiska komponenter. Utan serumbehandling leder 50% av betten från denna art till döden. Dödsormen är nattaktiv; jag hade tidigare under en nattexp. utanför Cairns fått tag i ett ca 30 cm långt ex. Under dagen är denna orm stört omöjlig att finna. Den tillbringar förmodligen dagen med att ligga halvt nedgrävd i eucalyptuslöv och dess kamouflage teckning skyddar den väl. Detta beteende medför att ormen får betraktas som mycket farlig då den dels inte syns och att om någon kommer emot den, exempelvis barfota, så flyttar den inte på sig. Dess huggradie är rel. kort men hugget utdelas med en förvånansvärd snabbhet.

Artens max. längd anges till ca 90 cm och exemplar av denna storleksklass är mycket farliga. I de norra delarna av dess utbredningsområde ligger dock normallängden inte över 45 cm. Men även ett ex. av denna till synes ringa storlek är även det mycket farligt och ett bett

kan få ödesdiga konsekvenser. Dödsörmen lever av små däggdjur samt ödlor. De senare kan den enligt uppgift locka till sig med hjälp av att utföra maskliknande rörelser med svansen. Arten är utbredd över större delen av Australien samt Nya Guinea. I de centrala delarna av kontinenten förekommer en ökenlevande underart A.a.pyrrhus.

Glada körde vi vidare och efter en stund upptäckte vi en, tyvärr död, sk "Brown Tree Snake" (Boiga irregularis). Senare lyckades vi få tag på ett mycket vackert, ca 1,3 m långt ex. Arten utgör Australiens enda representant för underfamiljen Boignae, dvs sk opistholypha ("bakgifttandade") ormar. Kroppen är ljusbrun och försedd med tegelröda fläckar. Huvudet är tydligt avsatt från kroppen som är rel slank.

Boiga irregularis

B. irregularis lever av fåglar, fågelägg, mindre däggdjur samt ödlor. Arten, som för övrigt är ofarlig för människor, är nattaktiv och påträffas vanligen uppe i träd och buskar. Dess max. längd anges till ca 2,1 m. Arten är utbredd över hela norra Australien, östra Queensland ned till norra New South Wales.

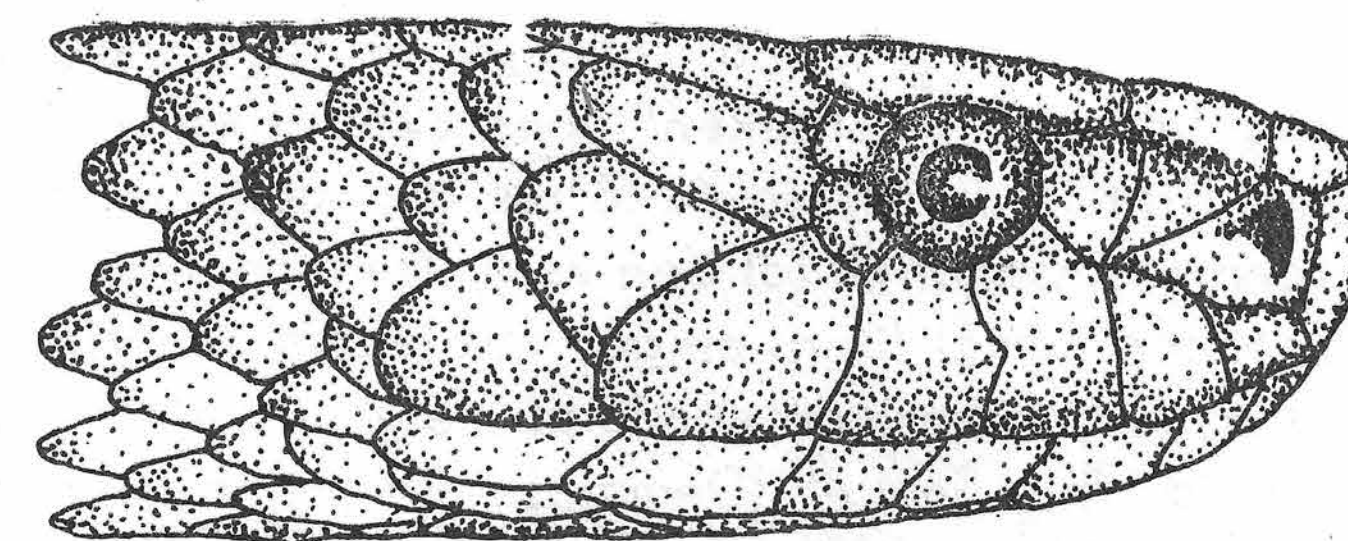
Väl tillbaka i lägret hade vår kära näspungsgrävling blivit så tam att den förtjusning satte i sig allt ätbart som den kunde komma åt. Plötsligt såg vi den sticka iväg med något grönt i munnen. Vår sista två! Denna läckerhet mumsade den sedan glatt i sig. Vi förbannade dess existens.

Dagen därpå skulle vi återvända till Herr Tanner. Jag började nu känna mig tämligen dålig men vår husdoktor sade att det var en virusinfektion. Det var bara att två magnecyl och vänta på nästa febertopp. Trots ett tjockt lager ollar och jackor frös jag i den trettiogradiga värmen. Halvt i coma satte jag mig bland alla våra prylar i baksätet och på detta vis inleddes "hemfärden".

Efter en kvarts körning bromsade Henrik in. Ut på vägen kryper en ca 1,5 m lång orm. Undertecknad tillfrisknar förvånansvärt snabbt och hoppar ut med jiggern i högsta hugg. Ormen, en "King Brown Snake" (Pseudechis australis), infångas förvånansvärt enkelt. Först då vi fixerat dess huvud ilsknade den till. P. australis tillhör samma släkte som P. porphyriacus men besitter ett betydligt mer verksamt gift och framför allt i smått otroliga mängder. Vid ett mjölkningstillfälle, av ett 1,5 m långt ex. fick man fram 600mg gift. Detta kan jämföras med en 2,4 m lång taipan där man normalt får fram ca 100 mg gift.

Bett av större exemplar får betraktas som mycket allvarliga. Jag hörde talas om att dödsfall uppe i Darwin under min vistelse där och Herr Tanner hade så när avlidit av ett bett från ett 2 m långt exemplar. Arten kan nå en längd av ca 3 m och är då mycket kraftig, 10 cm i "diameter" är inte onormalt. Den person som blivit ihjälbiten strax utanför Darwin, hade infångat ett fullvuxet exemplar i tron att det var en pytonorm och inte förrän ormen bitit honom tre gånger hade han insett sitt misstag.

Arten lever av i stort sett allt i veräbrat väg inklusive andra ormar exempelvis taipaner.

Pseudechis australis

Arten är ljusbrun. Den förväxlas ofta med taipanen och Pseudonaja textilis. P. australis utbredningsområde sträcker sig i stort sett över hela kontinenten med undantag för kustområdena i de södra delarna av Australien.

Vi stannade en vecka hos Herr Tanner och efter några dagar var jag frisk igen trots Göstas behandling. En del små utflykter företogs och vi hittade ett område som var täckt med gammal rostig korrugerad plåt. Där fann vi bl a ännu en Glyphdon tristis samt ett antal scolopendrur (tusenfotingar) av kolossalt format. Dessa smått obehagliga kryp, på ca 20 cm längd, rispade med förtjusning upp Göstas hand då denne plockade upp dem med en alltför kort pincett.

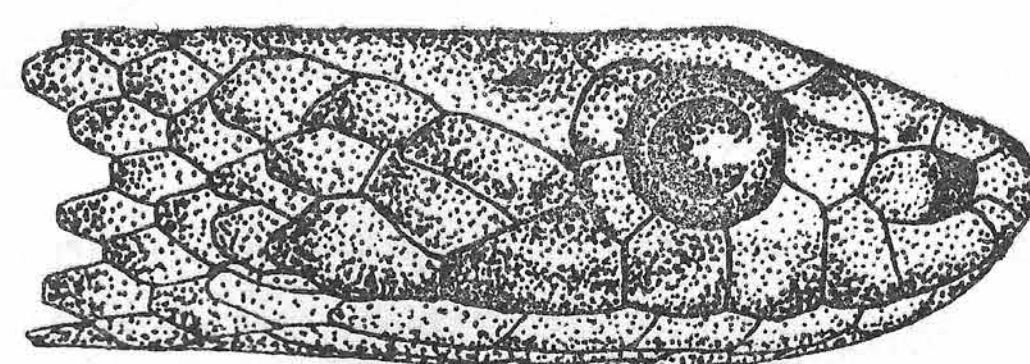
Under en av dessa plåtbitar fann vi även en "Brown Whip Snake" (Demansia olivacea), en otroligt snabb elapid som blixtnabbt försvann mella mina ben då vi försökte att fånga den. Exemplaret var uppskattningsvis ca 65 cm långt, men arten kan nå en längd av 1,8 m och är då att betrakta som en potentiellt farlig orm. Inga dödsfall är dock rapporterade av bett från denna art men ett fullvuxet ex. kan vara farligt för barn. Detta exemplaret var ljusbrunt men senare hittade vi, tyvärr ihjälkörda, brunsvarta exemplar. Arten lever av ödlor och små däggdjur. Den brukar allmänt anses för att vara Australiens snabbaste ormart. D. olivacea förekommer i norra Australien samt södra Nya Guinea.

Under en nattexp. i detta område påträffades ytterligare en ca 2,2 m lång Liasis amethystinus. Någon dag senare lämnade vi Herr Tanner för att återvända till Cairns. På vägen söderut upptäckte vi en "Lace Monitor" (Varanus varius) som kalasade på ett kokadaver. Varanen, som var ca 1,3 m lång, klättrade snabbt upp i närmaste träd, då den fick syn på oss. Denna varan art förekommer i stort sett hela Australien med undantag för de nordligaste delarna samt rena ökenområden. Dess teckning är mycket varierande men detta exemplar var svart med vita tvärband. Max. längden anges till 2,1 m och varaner av denna storlek är verkligen kraftiga. Vi hörde talas om en man, som under ett försök att döda ett stort exemplar istället för att vara jägare blev jagad iväg av varanen och fick fly in i ett hus för att komma undan den uppretade varanen.

Resan ned till Cairns fortgick utan vidare missöden och vi slog läger på "min" gamla tältplats. Vi tillbringade en vecka med att dyka vid det stora barriärrevet. Det är dock Göstas kapitel. Efter att tillbringat sju dagar i det kalla vattnet och tittat på dumma fiskar och tråkiga koraller, begav vi oss söderut närmare bestämt till Tully. Tully är en liten stad belägen ca 15 mil söder om Cairns. Väl framme i Tully slog vi upp våra tält hos Barrys kusin Bert. Tully ligger mitt i det nederbördsrikaste området i Australien, en gång i tiden var området en stor tropisk regnskog. Numera är tyvärr det mesta nedhugget det återstår dock en del fickor med regnskog på låglandet medan bergssluttningarna runt staden fortfarande är intakta.

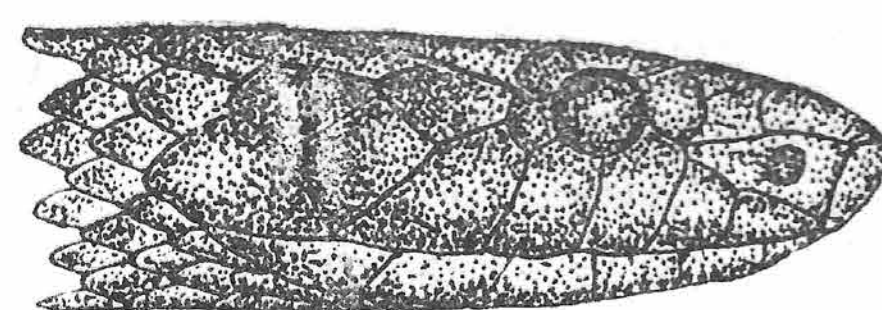
I dessa skogar skulle det bl a finnas en himmelsblå färgvariant av Dendrolapis punctulatus. Att finna ett exemplar av denna färgvariant var resans främsta syfte. Tidigt nästa morgon

gav vi oss iväg. Bert och jag tog bilen för att köra ca 4 mil söderut medan Henrik och Gösta fick låna varsin kanot för att försöka fotografera en vattenagam (Physignatus l. leuseri) som förekom längs flodstränderna. Bert och jag skulle, även vi, besöka en liten "creek" (ung. en å) där dessa keryktade blå trädormar skulle finnas. Efter en stunds promenerande eller rättare sagt vadarde i "creeken" upptäckte vi en ca 4 m lång Liasis amethystinus ca 10 m upp i ett litet träd vi försökte få ner den men den försvann relativt snabbt upp i de högre trädkronorna, varför vi lät den vara ifred. Hela dagen gick men inga blå trädormar upptäcktes. Vi körde hemåt längs en gammal kostig och vid denna stod ett gammalt rostigt bilvrak. Vi steg ur och började vända på de gamla plåtbitarna. Under en bildörr fann vi en "Yellow Faced Whip Snake" (Demansia psammophis). Arten är påfallande lik den afrikanska sandremssnoken (Psammophis sibilans) och är minst lika snabb. D. psammophis är dock en elapid men arten är helt ofarlig för människor. Symptomen av ett bitt från denna art kan närmast liknas vid ett getingstick.

Demansia psammophis

Exemplaret var ca 75 cm långt och artens max längd anges till ca 1,3 m. Kroppen var ljus olivgrön och buken gråvit. Arten livnär sig mestadels på ödlor som den pga sin snabbhet lätt fångar. Dess utbredningsområde sträcker sig över de östligaste delarna av kontinenten. Vi vände på ytterliggare några plåtbitar och nuder en av dessa låg ännu en liten elapid, en "Small Eyed Snake" (Cryptophis nigrescens) på ca 60 cm. Kroppen var gråsvart buken en aning ljusare. Arten är nattaktiv och livnär sig främst av små ödlor.

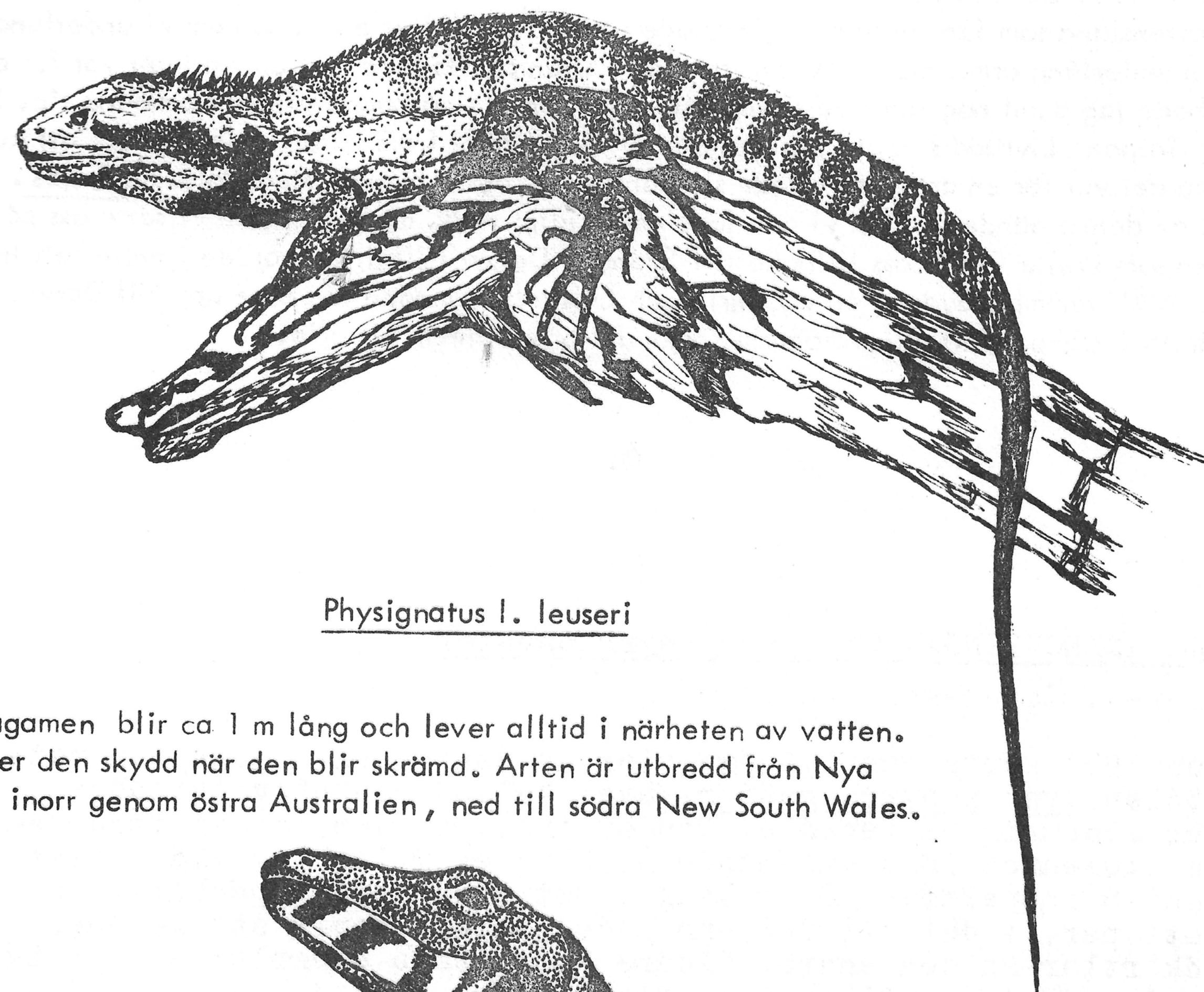

Cryptophis nigrescens

Arten kan nå en längd av ca 75 cm och betraktas även denna som helt ofarlig för människor. Denna arts utbredningsområde omfattar de östra delarna av kontinenten, från Cape York i norr till Victoria i söder.

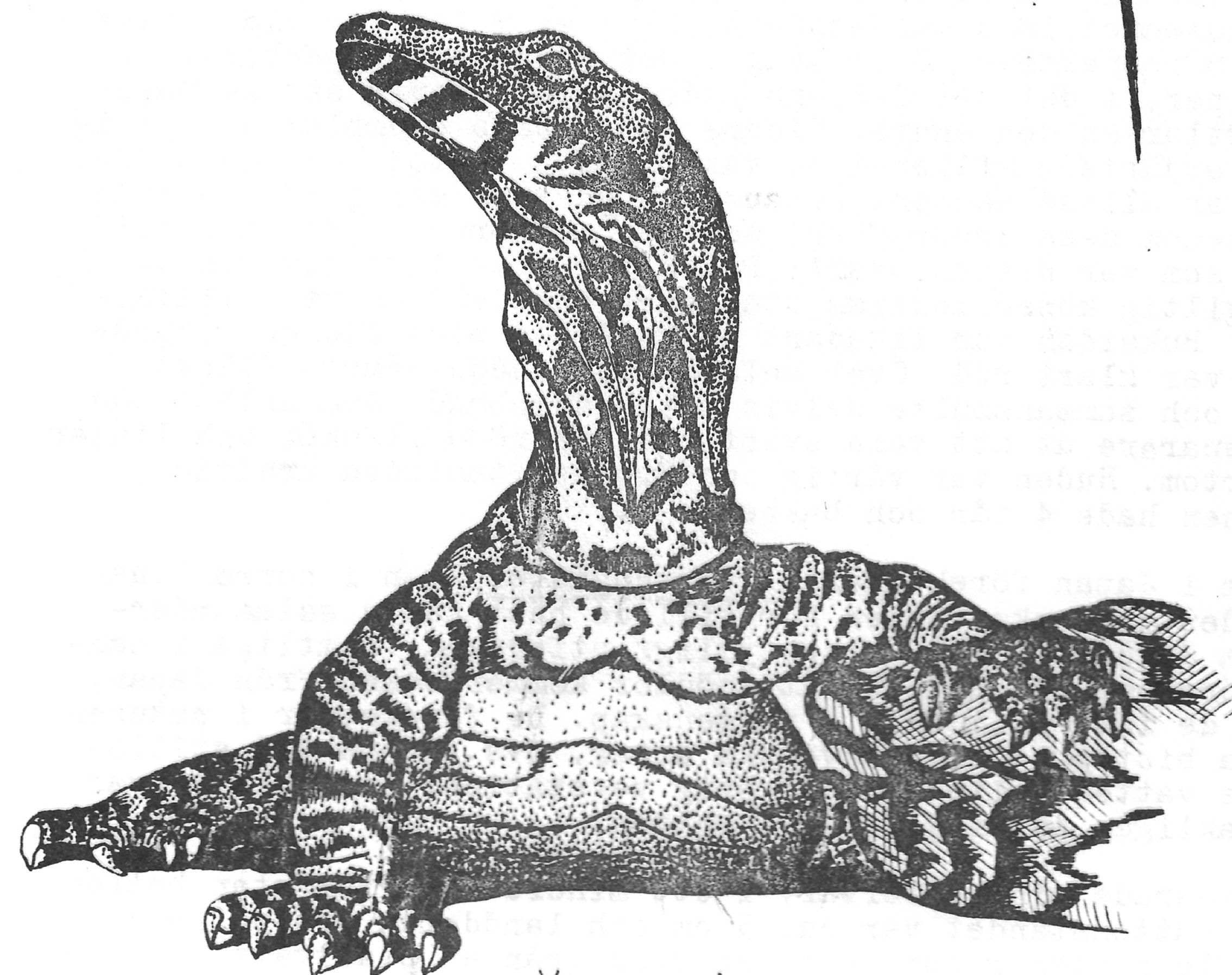
Vi sökte nu som besatta efter dessa blå trädormar men inte ett enda exemplar observerades. Vår vistelse i nordöstra Queensland började nu gå mot sitt slut. Under den sista veckan hittade vi en enorm lövgroda. Grodan var ca 12 cm lång och otroligt slö och fet men mycket vackert tecknad i smaragdgrönt gult, vitt och rosa. Den var så slö att den stannade kvar i två dagar på det ställe där vi släppte den, en halv meter bredvid våra tvälar.

Vi gjorde nu några desperata ansträngningar för att åtminstone få några bilder utav en vattenagam. De var inte påfallande lättfotograferade utan försvann med ett plask ner i floden från den gren där de legat och solbadat.

Physignatus l. leuseri

Vattenagamen blir ca 1 m lång och lever alltid i närheten av vatten. Där söker den skydd när den blir skrämmd. Arten är utbredd från Nya Guinea inorr genom östra Australien, ned till södra New South Wales.

Varanus varius

Vi återvände till Cairns och slog upp våra tält på en tomt ca 1 mil utanför staden. Gösta och Henrik tillbringade ytterligare några dagar vid det Stora barriärrevet medan jag gjorde en del smärre utflykter i omgivningarna. Jag hittade bl a en rel. stor D. punctulatus samt fick även syn på en verkligt kraftig Varanus varius.

Sista natten i Cairns satt vi lugnt ^{vid} vår lilla lägereld. Då Gösta och jag plötsligt tyckte att en vattenslang som låg bredvid oss, började röra på sig. Efter en stund kom vi underfund med att en meterlång orm kröp ca 50 cm ifrån oss. Utan att ha en aning om vad det var för en art grabbade jag dumt nog tag i dess svans. Ormen började då hugga vildsint omkring sig. Någon skrek Taipan! Livrädd släppte jag den och vi fick snabbt fram våra ficklampor för att kunna se vad det var för en art. Det visade sig vara en av dessa bitska Stegonotus modestus. Uppiggade av denna händelse gick vi och lade oss. Tidigt nästa morgon skulle vi sätta oss på bussen som skulle frakta oss tillbaka till Sydney. Denna lilla tripp varade i tvåochett halvt dygn. Väl framme i Sydney åkte Henrik och Gösta hem medan jag åkte upp till Darwin för att delta i krokodilforskningsprogram. Men det är en annan historia.

